

DEKRET

z dnia 26 października 1950 r.

o przedsiębiorstwach państwowych.

Na podstawie art. 4 Ustawy Konstytucyjnej z dnia 19 lutego 1947 r. o ustroju i zakresie działania najwyższych organów Rzeczypospolitej Polskiej i ustawy z dnia 21 lipca 1950 r. o upoważnieniu Rządu do wydawania dekretów z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr 29, poz. 271) — Rada Ministrów postanawia, a Rada Państwa zatwierdza, co następuje:

Art. 1. 1. Przedsiębiorstwa państwowe tworzone są dla wykonywania zadań, wynikających z narodowych planów gospodarczych. Utworzenie przedsiębiorstwa państwowego następuje w drodze zarządzenia właściwego ministra w porozumieniu z Ministrem Finansów i za zgodą Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego.

2. W zakresie działalności objętej terenowym planowaniem gospodarczym tworzone są także przedsiębiorstwa państwowe, podlegające terenowym organom jednolitej władzy państwowej. Utworzenie takiego przedsiębiorstwa następuje w drodze zarządzenia prezydium właściwej rady narodowej wydanego na podstawie jego uchwały kolegialnej za zgodą właściwego ministra.

Art. 2. Przedsiębiorstwa państwowe posiadają osobowość prawną.

Art. 3. 1. Przedsiębiorstwa państwowe prowadzone są według zasad rozrachunku gospodarczego.

2. Jeżeli charakter działalności przedsiębiorstwa państwowego wymaga uniezależnienia jego wydatków od dochodów lub jeżeli działalność przedsiębiorstwa z innych przyczyn nie powinna być prowadzona na zasadach rozrachunku gospodarczego, przedsiębiorstwo to może być prowadzone jako przedsiębiorstwo budżetowe, którego dochody i wydatki są objęte budżetem Państwa — centralnym lub terenowym.

3. W trybie określonym w art. 1 można przekształcić przedsiębiorstwo budżetowe w przedsiębiorstwo prowadzone według zasad rozrachunku gospodarczego, a przedsiębiorstwo o rozrachunku gospodarczym w przedsiębiorstwo budżetowe.

Art. 4. 1. Zarządzenie o utworzeniu przedsiębiorstwa państwowego określa nazwę, siedzibę i przedmiot działania przedsiębiorstwa; sposób jego prowadzenia oraz reprezentowania, stosunek przedsiębiorstwa do budżetu Państwa — centralnego lub terenowego, a w miarę potrzeby inne dane dotyczące organizacji przedsiębiorstwa.

2. Rada Ministrów może ustalić wzorcowe zarządzenia o utworzeniu przedsiębiorstw państwowych.

Art. 5. 1. Przedsiębiorstwa państwowe podlegają wpisowi do rejestru przedsiębiorstw państwowych i nabywają osobowość prawną z dniem wpisu do rejestru.

2. Rada Ministrów wyda w drodze rozporządzenia szczegółowe przepisy o urzędzeniu i prowadzeniu rejestru przedsiębiorstw państwowych.

Art. 6. Środki potrzebne do wykonywania planowych zadań przedsiębiorstw państwowych przydziela przedsiębiorstwu przy jego tworzeniu właściwy minister w porozumieniu z Ministrem Finansów i za zgodą Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego, a przedsiębiorstwu podlegającemu terenowym organom jednolitej władzy państwowej — prezydium właściwej rady narodowej za zgodą właściwego ministra.

Art. 7. Środki przedsiębiorstwa państwowego mogą być powiększane lub zmniejszane w przypadkach uzasadnionych planami gospodarczymi.

Art. 8. Minister Finansów w porozumieniu z Przewodniczącym Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego wyda w drodze rozporządzenia przepisy określające, jakie środki przedsiębiorstwa uważa się za trwałe, a jakie za obrotowe, oraz przepisy o trybie przydzielania, zwiększania lub zmniejszania środków przedsiębiorstwa, jak również o sposobie ich uwiadczenia w bilansach przedsiębiorstwa.

Art. 9. 1. Na rzecz osób nie będących jednostkami gospodarki uspołecznionej nie wolno zbywać środków trwałych przedsiębiorstwa państwowego ani też ustanawiać na nich praw rzeczowych ograniczonych.

2. W poszczególnych przypadkach gospodarczo uzasadnionych właściwy minister, w porozumieniu z Ministrem Finansów i za zgodą Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego może zezwolić przedsiębiorstwu państwowemu na zbycie poszczególnych środków trwałych lub określonych ich rodzajów osobom nie będącym jednostkami gospodarki uspołecznionej, albo na ustanowienie na tych środkach praw rzeczowych ograniczonych.

3. Czynności prawne sprzeczne z przepisami niniejszego artykułu są nieważne.

Art. 10. 1. Przewodniczący Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego w porozumieniu z Ministrem Finansów określa w drodze zarządzeń zasady i tryb przekazywania przez przedsiębiorstwa państwowe środków trwałych innym przedsiębiorstwom państwowym lub jednostkom gospodarki uspołecznionej.

2. Nieruchomości niezbędne dla realizacji narodowych planów gospodarczych mogą być przekazywane tylko w szczególnym trybie, przepisany dla przekazywania takich nieruchomości.

Art. 11. Środki trwałe przedsiębiorstwa państwowego nie mogą służyć dla zaspokojenia jego zobowiązań pieniężnych.

Art. 12. 1. Przedsiębiorstwo państwowe odpowiada tylko za swoje zobowiązania; odpowiedzialność jego nie rozciąga się na zobowiązania Skarbu Państwa ani innego przedsiębiorstwa państwowego.

2. Za zobowiązania przedsiębiorstwa budżetowego poręcza Skarb Państwa; za zobowiązania innych przedsiębiorstw państwowych Skarb Państwa nie odpowiada.

Art. 13. 1. Rada Ministrów w drodze rozporządzenia określi tryb egzekucji należności pieniężnych, przypadających od przedsiębiorstw państwowych.

2. Do egzekucji należności wynikających z orzeczeń państwowych komisji arbitrażowych stosuje się przepisy szczególne o państwowym arbitrażu gospodarczym.

Art. 14. 1. Na czele przedsiębiorstwa państwowego stoi dyrektor, który kieruje samodzielnie działalnością przedsiębiorstwa i jest za nią odpowiedzialny.

2. Właściwy minister powołuje i odwołuje dyrektora podległego mu przedsiębiorstwa.

3. Dyrektora przedsiębiorstwa podlegającego terenowemu organowi jednolitej władzy państwowej powołuje i odwołuje prezydium rady narodowej za zgodą właściwego ministra.

4. W trybie określonym w ust. 2 i 3 mogą być powołani i odwołani zastępcy dyrektora.

Art. 15. 1. Do składania w imieniu przedsiębiorstwa państwowego oświadczeń w zakresie jego praw i obowiązków majątkowych wymagane jest współdziałanie dwóch upoważnionych osób.

2. Osobami upoważnionymi są: dyrektor, jego zastępcy i ustanowieni pełnomocnicy. Zastępcy dyrektora i pełnomocnicy działają w granicach swojego umocowania.

3. Władza, której przedsiębiorstwo podlega, ustanawia i odwołuje pełnomocników oraz ustala granice umocowania zastępców dyrektora i pełnomocników.

4. Władza, której przedsiębiorstwo podlega, może upoważnić dyrektora do samodzielnego składania oświadczeń w szczególnym zakresie.

Art. 16. Czeki, weksle i inne dokumenty obrotu pieniężnego, dokumenty obrotu materiałami i towara-

mi, jak również dokumenty o charakterze rozliczeniowym i kredytowym, stanowiące podstawę do otrzymania lub wydania środków pieniężnych, materiałów albo towarów, podpisują łącznie dyrektor lub osoba przez niego do tego upoważniona i główny (starszy) księgowy lub osoba przez niego do tego upoważniona.

Art. 17. Do dokonywania czynności określonego rodzaju lub czynności szczególnych mogą być ustanowieni pełnomocnicy, którzy działają łącznie lub oddzielnie, w granicach ich umocowania. Udzielenie pełnomocnictwa następuje w sposób przewidziany dla składania oświadczeń w zakresie praw i obowiązków majątkowych przedsiębiorstwa.

Art. 18. 1. Rada Ministrów określa zasady organizacji wewnętrznej i finansowej oraz systemu finansowego przedsiębiorstw państwowych, jak również prawa i obowiązki głównych (starszych) księgowych.

2. Szczegółowe przepisy dotyczące organizacji wewnętrznej przedsiębiorstw państwowych wydaje Przewodniczący Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego, zaś szczegółowe przepisy dotyczące organizacji finansowej i systemu finansowego przedsiębiorstw — Minister Finansów w porozumieniu z Przewodniczącym Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego.

Art. 19. 1. Przedsiębiorstwa państwowe mogą być łączone.

2. Połączenie przedsiębiorstw następuje na podstawie zarządzenia władz, którym przedsiębiorstwa podlegają.

3. Zarządzenia o łączeniu przedsiębiorstw podległych ministrom wymagają porozumienia z Ministrem Finansów i zgody Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego, zaś o łączeniu przedsiębiorstw podlegających terenowym organom jednolitej władzy państwowej — zgody właściwych ministrów.

4. Przewodniczący Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego w porozumieniu z Ministrem Finansów wyda w drodze zarządzenia szczegółowe przepisy o łączeniu przedsiębiorstw państwowych.

Art. 20. Przewodniczący Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego w porozumieniu z Ministrem Finansów określa w drodze zarządzenia zasady i tryb przekazywania przez przedsiębiorstwo państwowe zakładów lub części przedsiębiorstwa państwowego, stanowiących zorganizowany zespół gospodarczy, innemu przedsiębiorstwu państwowemu lub jednostce gospodarki społecznej. Przepisy art. 19 ust. 2 i 3 stosuje się odpowiednio.

Art. 21. 1. Przedsiębiorstwo państwowe może ulec likwidacji, jeżeli tego wymagają względy natury gospodarczej.

2. Likwidacja przedsiębiorstwa następuje na podstawie zarządzenia władzy, której przedsiębiorstwo podlega.

3. Zarządzenia o likwidacji przedsiębiorstw podległych ministrom wymagają porozumienia z Ministrem Finansów i zgody Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego, zaś o likwidacji przedsiębiorstw, podlegających terenowym organom jednolitej władzy państwowej — zgody właściwych ministrów i Ministra Finansów oraz Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego.

4. Likwidację przeprowadza się na zasadach i w trybie które określi Rada Ministrów w drodze rozporządzenia.

Art. 22. Właściwy minister w porozumieniu z Ministrem Finansów może w drodze zarządzenia zlecić Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej zastępstwo sądowe przedsiębiorstw państwowych we wszystkich lub niektórych sprawach. Zarządzenie to podlega ogłoszeniu w Monitorze Polskim.

Art. 23. 1. Właściwy minister może swoje uprawnienia określone w art. 14 ust. 2 oraz w art. 15 ust. 3 i 4 przekazać organom podległym.

2. Właściwy minister za zgodą Prezesa Rady Ministrów może swoje uprawnienia przewidziane w art. 1, 6, 14, 19 i 20 przekazać w stosunku do przedsiębiorstw podległych gminnym, miejskim i powiatowym organom jednolitej władzy państwowej w całości lub w części prezydiom wojewódzkich rad narodowych.

Art. 24. 1. Z dniem wejścia w życie dekretu stosuje się jego przepisy do wszystkich istniejących dotychczas przedsiębiorstw państwowych, nie wyłączając przedsiębiorstw powołanych przepisami o monopoliach państwowych, przedsiębiorstw b. związków samorządu terytorialnego i przedsiębiorstw Miejskiego Handlu Detalicznego.

2. Istniejące dotychczas przedsiębiorstwa państwowo-spółdzielcze stają się przedsiębiorstwami państwowymi w rozumieniu niniejszego dekretu.

Art. 25. 1. Przepisów dekretu nie stosuje się do:

- 1) państwowych instytucji bankowych,
- 2) przedsiębiorstwa państwowego „Polskie Koleje Państwowe“,
- 3) przedsiębiorstwa państwowego „Polska Poczta, Telegraf i Telefon“,
- 4) przedsiębiorstw państwowych, utworzonych na podstawie art. 6 ust. 2 lit. a) ustawy z dnia 20 grudnia 1949 r. o państwowym gospodarstwie leśnym (Dz. U. R. P. Nr 63, poz. 494).

2. Rada Ministrów może w drodze rozporządzenia poddać w całości lub w części przepisom dekretu przedsiębiorstwa, wymienione w ust. 1.

3. Rada Ministrów może w drodze rozporządzenia wyłączyć spod działania przepisów niniejszego dekretu przedsiębiorstwa określone w art. 24 ust. 1 i określić charakter tych wyłączonych jednostek organizacyjnych, ich organizację wewnętrzną i finansową oraz system finansowy. Uprawnienia w tym zakresie Rada Ministrów może przekazać Przewodniczącemu Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego i Ministrowi Finansów.

Art. 26. Przepisów dekretu nie stosuje się do jednostek gospodarczych nie wyodrębnionych z administracji państwowej.

Art. 27. Do dnia 31 grudnia 1950 r. właściwe władze dostosują w drodze zarządzeń organizację istniejących dotychczas przedsiębiorstw do przepisów dekretu.

Art. 28. 1. Przedsiębiorstwa państwowe wymienione w art. 25 ust. 1 podlegają wpisowi do rejestru przedsiębiorstw państwowych.

2. Znosi się prowadzenie w sądach powszechnych rejestru handlowego dla przedsiębiorstw państwowych.

Art. 29. Do czasu wejścia w życie nowych przepisów przewidzianych w art. 8, 10, 18 i 20 pozostają w mocy w ich zakresie przepisy dotychczasowe.

Art. 30. Dotychczasowe zarządzenia zlecające Prokuratorii Generalnej R. P. zastępstwo sądowe przedsiębiorstw państwowych pozostają w mocy.

Art. 31. Do czasu wejścia w życie rozporządzenia Rady Ministrów, przewidzianego w art. 13 ust. 1 stosuje się do egzekucji należności pieniężnych przypadających od przedsiębiorstw państwowych odpowiednio przepisy art. 584 § 1 kodeksu postępowania cywilnego z tym jednak, że egzekucję administracyjną świadczeń pieniężnych prowadzi się według przepisów dotychczasowych.

Art. 32. 1. Czynności zastrzeżone w niniejszym dekrete właściwemu ministrowi wykonuje w stosunku do przedsiębiorstw objętych zakresem działania Centralnego Urzędu Drobnej Wytwórczości — Prezes tego Urzędu w granicach jego uprawnień.

2. Czynności przewidziane w art. 15 ust. 3 i 4, 19 ust. 2 i 21 ust. 2 co do przedsiębiorstw podlegających terenowym organom jednolitej władzy państwowej wykonuje prezydium właściwej rady narodowej.

Art. 33. Rada Ministrów wyda szczegółowe przepisy przejściowe i wykonawcze, które okażą się niezbędne dla wprowadzenia w życie nowej organizacji przedsiębiorstw państwowych.

Art. 34. 1. Uchyła się wszystkie dotychczasowe przepisy w sprawach unormowanych w niniejszym dekrete.

2. W szczególności tracą moc obowiązującą:

- 1) dekret z dnia 3 stycznia 1947 r. o tworzeniu przedsiębiorstw państwowych (Dz. U. R. P. Nr 8, poz. 42),

- 2) ustawa z dnia 21 maja 1948 r. o przedsiębiorstwach państwowo-spółdzielczych (Dz. U. R. P. Nr 30, poz. 201),

- 3) dekret z dnia 26 października 1949 r. o tworzeniu przedsiębiorstw Miejskiego Handlu Detalicznego (Dz. U. R. P. Nr 55, poz. 433).

Art. 35. 1. Pozostaje w mocy obowiązek central spółdzielni oddania w dotychczasowym trybie przedsiębiorstwom państwowo-spółdzielczym, przekształconym z mocy niniejszego dekretu na przedsiębiorstwa państwowe majątku, który podlega oddaniu w myśl art. 7 ustawy z dnia 21 maja 1948 r. o przedsiębiorstwach państwowo-spółdzielczych (Dz. U. R. P. Nr 30, poz. 201).

2. Majątek oddany stosownie do przepisu powołanego w ust. 1 staje się majątkiem Państwa.

Art. 36. Wykonanie dekretu porucza się Prezesowi Rady Ministrów, Przewodniczącemu Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego oraz wszystkim ministrom.

Art. 37. Dekret wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezydent Rzeczypospolitej: *B. Bierut*

Prezes Rady Ministrów: *J. Cyrankiewicz*

Wiceprezes Rady Ministrów i Przewodniczący
Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego:
H. Minc